

ENTOMOLOGISCHE BROKSTUKJES.

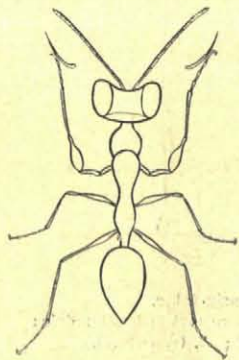
I.

EEN MERKWAARDIG GRAAFWESPJE.

De winter, de dit jaar eeuwiglange winter, zal nu toch wel gauw moeten wijken. De elzenkatjes worden al donkerpaars van ongeduld en als de zon eens een enkelen dag in goede conditie is, dan schitteren kleine stofjes in 't zonlicht: kortschild- en mestkevertjes, die hun luchtreisjes al beginnen; dan sukkelen ook, half-verstijfd, kleine, o zoo kleine, blinkende vliegjes door 't vale, dorre gras, snakkend naar licht en warmte.

Met wellust denk ik dan aan 't komende voorjaar en de rijke zomer, als de Natuur weer mild haar onmetelijken rijkdom tentoon spreidt en zij elken oprechten Natuurvriend met Emerson uit 't diepst van zijn gemoed doet denken: „Geef me gezondheid en een vrijen dag en ik zal de praal van heerschers belachelijk maken!“

Zoo'n weeldedag had ik in September 1908. Alsof de Natuur me nu eens met werkwaardigheden wilde

Het Haakpootwespje.

overstelpen; zoo vond ik dien dag allerlei bijzondere dingen en telkens gunde ze me kijkjes in 't leven van hare andere kinderen.

Ik lag bij een zandafgraving op Crailo en keek naar Mellinus de vliegendooder, die tusschen een wirwar van wortels zijn (haar) nest had en telkens weer met nieuwen buit thuis kwam. Wat een leven in 't schijnbaar barre, onherbergzame zand! Tusschen de melden,

een enkele smalbladige wikke en massa's spurrie (Spergula) wemelde het van insectenleven. Kleine sluipwespen met en zonder vleugels liepen bedrijvig af en aan; nietige grauwe cicaden sprongen haastig rond, als 't ware met het zand versmeltend als ze neerkwamen. Dan zag je in 't mulle zand geheimzinnige gaatjes; je begreep niet hoe die openbleven, maar als je ze onderschepte, zat er een fraaie bonte spin met keurig geringelde pooten en gevlekt lijf, weggedoken in een kunstig gesponnen en van buiten met zand bekleed bolvormig huisje, waar zij naar 't scheen geduldig zat te wachten op een prooi, die vroeg of laat de opening moest passeeren.

Ook de mieren mankeerden niet. Maar tusschen die mieren juist, merkte ik een klein nietig wezentje op, geen 5 mM. lang, maar opvallend door zijn

niet in minst mierachtig doen. Doodkalm wandelde het diertje voort, voetje voor voetje. Zoodra ik het in mijn vangbuisje had, zag ik dat het iets bizonders was en thuisgekomen meende ik het in de buurt van de Mutillen te moeten zoeken.

Schmiedeknecht, het groote Duitsche hymenopteren (vliesvleugeligen) boek, liet me niet in den steek, het gaf een zeer duidelijke afbeelding van het karakteristieke diertje, die me onmiddellijk oriënteerde.

Het fijne subtile diertje heet Gonatopus, hetwelk „hoekpoot“ beteekenen moet en die naam is goed gekozen. Aan de tarsen der voorpooten draagt het wespje een betrekkelijk groote kromme haak, zoodat de voorpooten, ook door hun stand, eenigzins doen denken aan die van de (scheinheilige) Bid-sprinkhaan (Mantis religiosa).

Nu zouden zoo'n paar grijppooten 't diertje zeer te stade komen; namelijk moet, volgens de boeken, het Haakpootwespje hare larven voeden met die van cicaden. Alle cicade-larven zijn geen springers, denkt maar aan de trage groene larve van 't Schuimbeestje, die haar jeugd geheel in een lucht- en waterkasteel doorbrengt, en het is dus zeer wel mogelijk dat het Haakpootwespje trage cicadelarven vangt. Ook is niet buitengesloten dat het wespje de cicadelarven op sluipwesp-manier behandelt en er haar ei bovenop legt zonder meer. Volkomen in overeenstemming met het voorafgaande is, dat op de vangplaats een cicade-soort in groot aantal voorkomt.

Nu dit belangwekkende wespje weer is gesignaleerd (voor de vierde keer in ons land) moeten belangstellenden er maar eens goed op letten.

Waarschijnlijk heet het diertje slechts „zeldzaam“ omdat de entomologen het door zijn nietigheid overzien hebben. Het wordt te vaak vergeten dat biologische merkwaardigheid niet aan grootte gebonden is.

II.

IETS OVER BLAASPOOTEN.

Over deze diertjes is in ons tijdschrift stellig nog niets verteld en voor zulke miskende Natuurkinderen heb ik een uitgesproken zwak. Leefde onze goede heer Jaspers nog, dan zou hij zich in deze neiging verheugen en ik zou mij in mijne waardeering van het kleine in goed gezelschap bevonden hebben; nu zal ik in dit opzicht zijne arbeid trachten voortzetten. Dat ik daarin moge slagen als hij immer deed!

Hoe zot is het als we iets om z'n kleinheid minachten; kleinheid is immers zoo betrekkelijk. Bij de verhoudingen in de wereldruimte zijn wij nietige stofjes en toch zien we vaak zoo geringschattend neer op 't nòg kleinere; tenminste als we er geen last van hebben, want dat is een kardinaal punt! Nu, lastig kunnen de blaaspootjes wel worden. Lastig zijn ze als ze „hoogst schadelijk“ worden aan 't graan, als ze als „donderbeestjes“ zich op ons neerlaten en „krabbelreflexen“ veroorzaken, en lastig zijn ze ook als je bij 't al te gretig ruiken aan een bloem een eskadron in je neus krijgt.

Hebt ge wel eens een paardebloem uitgeschud? Daar zitten ze vaak in menigte in, meestal in gezelschap van Meligethessen, kleine langwerpige torretjes. Tezamen met die kevertjes eten ze dan denklijk 't stuifmeel op; dat hindert niets, want de paardebloem (*Taraxacum officinalis*) gebruikt haar overvloedig stuifmeel toch nooit, zooals botanische onderzoeken aangewezen hebben.

De hier afgebeelde soort (*Thrichothrips pedicularia* waarschijnlijk) leeft onder schors van doode boomen. Het glimmend zwarte diertje is zeer plat, stellig staat dit in verband met de levenswijze. Ook gedurende den winter leeft het lustig voort.

Achter de schors van een dooden wilg vond ik een heele kolonie, zoowel larven als imago's. Deze soort heeft geen vleugels; andere soorten hebben die wel, hoewel in eenigzins gereduceerden toestand. De larven zijn bij de afgebeelde soort fraai rose gekleurd en groeien vrij snel.

Mijne „proefdieren“ had ik met een kleine voorraad vochtige wilgenschors in een behoorlijk geventileerd buisje gehuisvest en de 2 wijfjes voelden zich daar zoo thuis, dat ze zoowaar eieren gelegd hebben; nietige, witte cilindertjes, die na ongeveer ruim eene week reeds larven leverden.

Denkelijk leefden die van 't dorre hout, want andere levende wezentjes waren er niet bij.

Als 't goed gaat zal de familie zich nog wel vermeerderen, want deze diertjes planten zich parthogenetisch (d.i. zonder bevruchting) voort. Mannetjes zijn van sommige soorten in 't geheel nog niet ontdekt; alleen komen er, ook bij ongevleugelde soorten nu en dan gevleugelde individuen voor, wat natuurlijk de verspreiding der soort zeer ten goede komt.

In het nieuwste systeem staat deze orde (*Thysanoptera*), volgens de monddeelen, het dichtst bij de wantsen: de larven vervellen 5 keer. In het tijd-

perk tusschen de 4e en 5e vervelling neemt de larve geen voedsel op, d.i. een z.g. schijnpopstadium (pseudopopstadium).

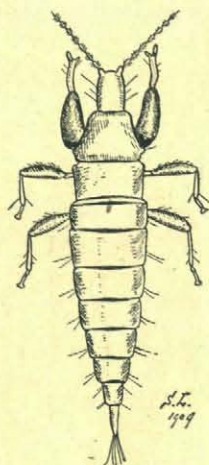
Deze heele orde is, wat ons land betreft, een nog vrijwel braakliggend terrein; wie ontfermd zich er over?

Ziezoo, als nu een „donderbeestje“ op uw hand strijkt zult ge het misschien eerst eens bekijken voor ge het wegblaast en om die belangstelling is 't maar te doen.

Ik eindig als voren: „Biologische merkwaardigheid is niet aan afmetingen gebonden“, dat zult ge na het voorafgaande toch wel met mij eens zijn, niet waar?

Amsterdam, Maart '09.

S. LEEFMANS.

Een Blaaspoot,
Thrichothrips pedicularia,
ware grootte plm. 5 mM.
de blaasjes aan de pooten
zijn goed zichtbaar.

EEN MIDDAG OP TEXEL.

Wat had ik al niet over dit eiland gehoord en gelezen, over dit vogelparadijs, waar zoovele zeldzame vogels vertoeven en waargenomen worden, en waar zoovele in ons land weinig bekende vogels als kluit, bontbekplevier, taling, bergeend e. a. hunne broedplaatsen hebben. Ik wilde nu deze heerlijkheid ook wel eens met eigen oogen aanschouwen; derhalve besloot ik den 1^{en} Pinksterdag te besteden aan een reisje naar Texel.

Ongeveer half vijf in den morgen besteeg ik, bepakt en gezakt, mijn fiets; de vrij sterke N.W. wind veroorzaakte mij wel veel last, doch daar een goede fiets en een paar stevige beenen mij ten dienste stonden, vorderde de reis toch vrij vlug. Tot Alkmaar volgde ik den gewonen straatweg, die vrij eentonig, niet veel bemerkenswaardigs te zien gaf. Alleen bij Castricum, waar de duinen aan den straatweg grenzen, had ik eene ontmoeting met een paar vechterbazen. Op eene helling, die met kleine ratelpopulieren begroeid was, zag ik eene nachtzwaluw, die het te kwaad had gekregen met eenen anderen vogel, dien ik, helaas, niet kon onderscheiden; het gevecht, dat in hevigheid toenam, duurde nog eenigen tijd voort, toen verdwenen beiden, al bakkeleidend, achter een heuveltje, waar het duel misschien voortgezet werd.

Eerst te half zeven bereikte ik Alkmaar, welke stad ik spoedig achter me liet door den grintweg langs het Noord-Hollandsche kanaal te volgen. De wind, die vóór Alkmaar nog eenigszins door bosch en duinen werd tegengehouden, blies nu met volle kracht, daar (tot den Helder toe) het geboomte plaats had gemaakt voor weideland. Links van den weg had ik vaak mooie vergezichten o. a. bij het plaatsje Schoorldam, waar ten Westen de in het groen verscholen dorpen Bergen en Schoorl, schilderachtig tegen den vrij hoogen duinrand afstaken. Een paar groote, witte vogels vloog in N.W. richting boven mijn hoofd: het waren lepel-lars, vermoedelijk bewoners van het Zwanewater evenals eene zwarte zeezwaluw, die pijlsnel over het kanaal in de richting der duinen voortvloog.

Toen ik om kwart voor elf in Nieuwediep aankwam, vernam ik, dat eerst om kwart na 12 eene boot naar Texel afvoer. Waarmede nu de mij nog restende 1½ uur zoek te brengen? Den Helder eens te bezichtigen kwam niet in mij op, want van stedenbezoek houdt geen ware natuurliefhebber; daarom besloot ik de noordpunt van Noord-